

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2020. gada 17. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija uzturēšanas saistību lietās – Regula (EK) Nr. 4/2009 – 3. panta b) punkts – Uzturlīdzekļu kreditora pastāvīgās dzīvesvietas jurisdikcija – Valsts iestādes, kas ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, celta regresa prasība

Lietā C-540/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2019. gada 5. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 16. jūlijā, tiesvedībā

WV

pret

Landkreis Harburg,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], Tiesas priekšsēdētājs, kas pilda trešās palātas tiesneša pienākumus, K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente), F. Biltšens [*F. Biltgen*] un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerāladvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller, M. Hellmann, U. Bartl* un *E. Lankenau*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *L. Aguilera Ruiz*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *M. Heller*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 18. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.) 3. panta b) punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts sakarā ar tiesvedību, kurā WV, kas dzīvo Vīnē (Austrija), vēršas pret *Landkreis Harburg* (Harburgas rajons, Vācija) (turpmāk tekstā – “prasītāja iestāde”) saistībā ar jautājumu par uzturlīdzekļu parādsaistību samaksu WV mātei, kura dzīvo Vācijā un kuras tiesības šī iestāde ir pārņēmusi likumiskās cesijas ceļā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Briseles konvencija

- 3 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar turpmākām konvencijām attiecībā uz jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai (turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”), 2. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Saskaņā ar šīs konvencijas noteikumiem pret personām, kuru domicils ir līgumslēdzējas valsts teritorijā, neatkarīgi no viņu pilsonības ceļama prasība šīs valsts tiesās.”

- 4 Briseles konvencijas 5. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Pret personu, kuras domicils ir līgumslēdzējas valsts teritorijā, var celt prasību citā līgumslēdzējā valstī:

[..]

- 2) lietās, kas attiecas uz uzturlīdzekļiem, uzturlīdzekļu kreditora domicila vai pastāvīgās dzīvesvietas tiesās.”

Hāgas protokols

- 5 Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem Eiropas Kopienas vārdā ir apstiprināts ar Padomes 2009. gada 30. novembra Lēmumu 2009/941/EK (OV 2009, L 331, 17. lpp.) (turpmāk tekstā – “Hāgas protokols”).
- 6 Hāgas protokola 3. pantā “Vispārēji noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem” ir noteikts:

“1. Uzturēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir kreditora pastāvīgā dzīvesvieta, ja vien [minētajā] protokolā nav noteikts citādi.

2. Ja kreditors maina pastāvīgo dzīvesvietu, no dzīvesvietas maiņas brīža piemēro jaunās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus.”
- 7 Hāgas protokola 10. pantā ir paredzēts, ka publiskas struktūras tiesības prasīt atlīdzināt pabalstu, kas kreditoram izmaksāts uzturēšanas līdzekļu vietā, reglamentē šai struktūrai piemērojamie tiesību akti.

Regula Nr. 4/2009

8 Regulas Nr. 4/2009 8., 9., 10., 11., 14., 15., 44. un 45. apsvērumi ir izteikti šādā redakcijā:

“(8) Saistībā ar Hāgas Starptautisko privāttiesību konferenci [Eiropas] Kopiena un tās dalībvalstis piedalījās sarunās, kuru rezultātā 2007. gada 23. novembrī tika pieņemts [..] [Hāgas protokols]. Tādēļ šajā regulā būtu attiecīgi jāņem vērā [..] [šīs instruments].

(9) Uzturēšanas līdzekļu kreditoram vajadzētu būt iespējai vienā dalībvalstī vienkārši iegūt nolēmumu, kas būtu automātiski izpildāms kādā citā dalībvalstī bez turpmākām formalitātēm.

(10) Lai sasniegtu minēto mērķi, ir lietderīgi izveidot tādu Kopienas instrumentu uzturēšanas saistību lietās, kurā apkopot noteikumi par jurisdikciju, kolīziju normām, atzīšanu un izpildāmību, izpildi, juridisko palīdzību un centrālo iestāžu sadarbību.

(11) Šīs regulas darbības jomā būtu jāiekļauj visas uzturēšanas saistības, kas izriet no ģimenes, vecāku un bērnu, laulības vai radniecības attiecībām, lai tādējādi nodrošinātu vienādu attieksmi pret visiem uzturēšanas līdzekļu kreditoriem. Šajā regulā jēdzienu “uzturēšanas saistības” būtu jāinterpretē autonomi.

[..]

(14) Šajā regulā – saistībā ar pieteikumu atzīt un izpildīt nolēmumu par uzturēšanas saistībām – būtu jānodrošina, lai termins “kreditors” ietvertu arī valsts iestādes, kas ir tiesīgas rīkoties tās personas vietā, kurai pienākas uzturēšanas līdzekļi, vai prasīt atlīdzināt maksājumus, kuri ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā. Ja valsts iestāde darbojas saskaņā ar tādām tiesībām, tai vajadzētu būt tiesībām uz tādiem pašiem pakalpojumiem un juridisko palīdzību kā kreditoram.

(15) Lai iespējami labāk aizsargātu uzturēšanas līdzekļu kreditoru intereses un veicinātu pareizu tiesvedību Eiropas Savienībā, būtu jāpieņem noteikumi par jurisdikciju, kas izriet no [Padomes] Regulas (EK) Nr. 44/2001 [(2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.)]. Apstāklim, ka atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta ir kādā trešā valstī, vairs nebūtu jāliedz piemērot Kopienas noteikumus par jurisdikciju, un tādā gadījumā vairs nevajadzētu būt paredzētai atsaucei uz valsts tiesību aktiem. Tāpēc šajā regulā būtu jānosaka, kādos gadījumos vienas dalībvalsts tiesa var īstenot papildu jurisdikciju.

[..]

(44) Uzturēšanas saistību lietās ar šo regulu būtu jāgroza Regula [Nr. 44/2001], aizstājot minētās regulas noteikumus, kas piemērojami uzturēšanas saistībām. Atbilstīgi šīs regulas pārejas noteikumiem dalībvalstīm uzturēšanas saistību lietās attiecībā uz jurisdikciju, atzīšanu, izpildāmību un izpildi, kā arī juridisko palīdzību no dienas, kad šī regula ir piemērojama, būtu jāpiemēro šīs regulas noteikumi, nevis Regulas [Nr. 44/2001] noteikumi.

(45) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus – proti, ieviest virkni pasākumu, lai Eiropas Savienībā nodrošinātu uzturēšanas prasību efektīvu piedziņu pārrobežu situācijās un tādējādi veicinātu personu brīvu pārvietošanos Eiropas Savienībā, – nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs un to, ka šīs regulas mērķa un iedarbības dēļ šos mērķus var labāk sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. [..]”

9 Regulas Nr. 4/2009 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Šo regulu piemēro uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām.”

10 Šīs regulas 2. pantā ir noteikts:

“1. Šajā regulā:

1) “*“nolēmums”* ir dalībvalsts tiesas pieņemts nolēmums uzturēšanas saistību lietās neatkarīgi no nolēmuma nosaukuma, kas var būt dekrēts, rīkojums, spriedums vai izpildraksts, kā arī tiesas ierēdņa pieņemts nolēmums noteikt izdevumus vai izmaksas. VII un VIII nodaļā jēdziens “*“nolēmums”*” attiecas arī uz trešās valstīs pieņemtiem nolēmumiem uzturēšanas saistību lietās;

[..]

10) “*“kreditors”* ir ikviena fiziska persona, kurai uzturēšanas līdzekļi pienākas vai kura tos pieprasa;

[..].”

11 Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesai vai

b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, vai

c) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz personas juridisko statusu, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība, vai

d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

12 Šīs regulas 15. pantā “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana” ir paredzēts:

“Uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar [Hāgas protokolu] dalībvalstīs, kurām attiecīgais instruments ir saistošs.”

13 Šīs regulas 64. pantā “Valsts iestādes kā pieteikuma iesniedzēji” ir noteikts:

“1. Ja pieteikuma mērķis ir nolēmumu atzīšana, izpildāmības pasludināšana vai izpilde, jēdzienā “*“kreditors”*” ir ietvertas arī valsts iestādes, kas rikojas tādas personas vārdā, kam pienākas uzturēšanas līdzekļi vai kam jāatlīdzina uzturēšanas līdzekļu vietā saņemti maksājumi.

2. Valsts iestāžu tiesības rīkoties tādas personas vārdā, kurai pienākas uzturēšanas līdzekļi, vai prasīt atlīdzību par maksājumiem, kas kreditoram ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā, nosaka tiesību akti, kas nosaka attiecīgās valsts iestādes darbību.

3. Valsts iestādes var censties panākt atzišanu un izpildāmības pasludināšanu vai prasīt nolēmumu izpildīt:

- a) nolēmumu, kas pieņemts par parādnieku pēc valsts iestādes prasības atlīdzināt maksājumus, kas ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā;
- b) nolēmumu, kas pieņemts gan par kreditoru, gan parādnieku, ciktāl tas attiecas uz maksājum[iem], kas kreditoram ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā.

4. Valsts iestādes, kas prasa nolēmumu atzīt un pasludināt tā izpildāmību vai prasa nolēmumu izpildīt, pēc lūguma dara pieejamus visus vajadzīgos dokumentus, kuri apliecina saskaņā ar 2. punktu tai piešķirtās tiesības, un to, ka kreditoram ir izmaksāti maksājum[i].”

Vācijas tiesību akti

- 14 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss) 1601. pantā “Uzturlīdzekļu parādnieks” ir noteikts:

“Radniekiem taisnā līnijā ir pienākums savstarpēji nodrošināt uzturlīdzekļus.”

- 15 *Sozialgesetzbuch XII* (Sociālā nodrošinājuma kodeksa divpadsmitā grāmata, turpmāk tekstā – “*SGB XII*”) 94. panta “Tiesību pret personu, kurai saskaņā ar civiltiesībām ir uzturēšanas saistības, nodošana” 1. punkta pirmajā teikumā ir noteikts:

“Ja personai, kurai ir tiesības uz pabalstu, laika posmā, kad pabalsti tiek piešķirti, atbilstoši civiltiesībām ir uzturlīdzekļu prasījums, šis prasījums veikto izmaksu apmērā, kā arī attiecībā uz tiesībām pieprasīt ar uzturlīdzekļiem saistīto informāciju pāriet iestādei, kas sniedz sociālo palīdzību.”

- 16 Saskaņā ar *SGB XII* 94. panta 5. punkta trešo teikumu prasījumi, kas ir nodoti atbilstoši šī panta 1. punkta pirmajam teikumam, tiek īstenoti civiltiesiskā kārtībā.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 17 WV mātei, kas ir izmitināta veco ļaužu aprūpes iestādē Ķelnē (Vācija), kā radniecei tiešā augšupējā līnijā saskaņā ar Civilkodeksa 1601. pantu ir tiesības uz uzturlīdzekļiem, kuru izmaksa ir jāveic WV, kas dzīvo Vīnē (Austrija). Tomēr WV māte regulāri saņem sociālo palīdzību no prasītājas iestādes atbilstoši *SGB XII*. Šī iestāde norāda, ka saskaņā ar *SGB XII* 94. panta 1. punkta pirmo teikumu tā ir pārņēmusi sociālās palīdzības saņēmējas tiesības attiecībā pret WV saistībā ar uzturlīdzekļu maksājumiem, kurus tā par labu WV mātei ir maksājusi kopš 2017. gada aprīļa.
- 18 *Amtsgericht Köln* (Ķelnes pirmās instances tiesa, Vācija), izskatot prasītājas iestādes pret WV celto regresa prasību par uzturlīdzekļiem, pirmajā instancē uzskatīja, ka Vācijas tiesām nav starptautiskās jurisdikcijas lemt par šo prasību. Šī tiesa uzskatīja, ka uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktu balstīto jurisdikciju var atsaukties tikai fiziska persona, kurai pienākas uzturlīdzekļi.
- 19 Apelācijas tiesvedībā *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē, Vācija) atcēla pirmās instances spriedumu. Šī tiesa uzskatīja, ka ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktu uzturlīdzekļu kreditoram sniegto iespēju var izmantot arī prasītāja iestāde kā tiesību uz uzturlīdzekļiem cesionāre.
- 20 Izskatot WV par *Oberlandesgericht Köln* (Federālās zemes Augstākā tiesa Ķelnē) nolēmumu iesniegto revīzijas sūdzību, *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) ir radies jautājums, vai valsts iestāde, kas ir izmaksājusi sociālo palīdzību, var, piemērojot Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktu,

atsaukties uz kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas jurisdikciju, ja likumiskās cesijas ceļā šī iestāde pret uzturlīdzekļu parādnieku izvirza ar valsts civiltiesību normām pamatotu prasījumu par uzturlīdzekļu maksājumiem.

- 21 Šajā ziņā iesniedzējtiesa vispirms norāda, ka prasītājas iestādes pārņemtais prasījums atbilst nosacījumiem, lai attiektos uz uzturēšanas saistībām Regulas Nr. 4/2009 izpratnē, un ka šai iestādei šāds prasījums ir jāizvirza civiltiesību kārtā.
- 22 Uzskatīdama, ka regresa prasība par uzturlīdzekļiem, ko cēlusi prasītāja iestāde, ietilpst Regulas Nr. 4/2009 piemērošanas jomā, iesniedzējtiesa norāda – līdzās tam, ka attiecībā uz šo regulu Tiesa vēl nav lēmusi par šī sprieduma 20. punktā izklāstīto jautājumu, Vācijas doktrīnā nav vienprātības par atbildi, kas uz to ir sniedzama. Proti, iesniedzējtiesa uzskata, ka daži autori uz šo jautājumu atbild apstiprinoši, izceļot rūpes par nolēmumu uzturēšanas saistību jomā izpildes efektivitāti, lai it īpaši novērstu to, ka uzturlīdzekļu parādnieks, kas dzīvo ārvalstī, gūtu no valsts iestādes iesaistīšanās izrietošās priekšrocības. Citi autori, gluži pretēji, atbalstot pretēju risinājumu, tādu kā tas, kurš no 2004. gada 15. janvāra sprieduma *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21) izriet attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 2. punkta interpretāciju un kas esot piemērojams arī Regulas Nr. 4/2009 kontekstā, kā rezultātā valsts iestāde, kura, ceļot regresa prasību, vēlas panākt uzturlīdzekļu parādsaistību atgūšanu, attiecībā uz uzturlīdzekļu parādnieku nevarētu balstīties uz iespēju atsaukties uz minētā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesu jurisdikciju.
- 23 Iesniedzējtiesa uzskata, ka atšķirībā no Briseles Konvencijā prevalējošā “norma/izņēmums” attiecību veida Regulas Nr. 4/2009 3. pantā paredzētie jurisdikcijas noteikumi ir vispārīgi un alternatīvi jurisdikcijas noteikumi un tādā vienāda ranga noteikumi. Turklāt, lai gan Regulas Nr. 4/2009 2. panta 1. punkta 10) apakšpunktā kreditors ir apzīmēts kā fiziska persona, minētā tiesa uzskata, ka gan šīs regulas noteikumi, kas attiecas uz uzturlīdzekļu parādsaistību izpildi, tostarp tās 64. pants, gan minētās regulas mērķi liecinot par labu risinājumam, kas nodrošina uzturlīdzekļu parādsaistību atgūšanas efektivitāti, piešķirot valsts iestādei, kas likumiskās cesijas rezultātā ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, iespēju atsaukties uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā paredzēto noteikumu par jurisdikciju.
- 24 Tā kā *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) tomēr ir šaubas par tās atbalstīto interpretāciju, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai iestāde, kas pilda publiskas funkcijas un kas uzturlīdzekļu kreditoram ir sniegusi sociālās palīdzības pakalpojumus saskaņā ar publisko tiesību normām, var noteikt jurisdikciju uzturlīdzekļu kreditora pastāvīgajā dzīvesvietā atbilstoši Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktam, ja tā, nodrošinot sociālās palīdzības pakalpojumu, *cessio legis* rezultātā pārņemto uzturlīdzekļu kreditora uzturlīdzekļu civiltiesisko prasījumu no uzturlīdzekļu parādnieka piedzen regresa kārtībā?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 25 Ar uzdoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai valsts iestāde, kas, ceļot regresa prasību, vēlas atgūt summas, kuras kā uzturlīdzekļi ir samaksātas uzturlīdzekļu kreditoram, kura tiesības attiecībā pret uzturlīdzekļu parādnieku tā ir pārņēmusi likumiskās cesijas ceļā, var pamatoti atsaukties uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā paredzēto minētā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas jurisdikciju.
- 26 Vispirms ir jānorāda, ka Tiesas rīcībā esošie lietas materiāli ļauj secināt, ka attiecībā uz tādu valsts iestādes celtu regresa prasību kā tā, kas tiek aplūkota pamatlietā, ir piemērojamas Regulas Nr. 4/2009 tiesību normas.

- 27 Kā norāda Vācijas valdība un Eiropas Komisija, valsts iestādes, kas rīkojas kā prasītāja, tiesības izriet no uzturēšanas saistībām, kuru pamats ir ģimenes un radniecības attiecības un kuras pamatlietā ir uzlikta WV attiecībā pret savu māti. Šādu tiesību īstenošana attiecībā uz parādnieku izraisa uzturēšanas saistības, uz kurām attiecas Regulas Nr. 4/2009 1. panta 1. punkts.
- 28 Ņemot to vērā, ir jāatgādina – tā kā tiesību normas saistībā ar noteikumiem par jurisdikciju ir jāinterpretē autonomi, atsaucoties it īpaši uz attiecīgās regulas mērķiem un sistēmu, Regulas Nr. 4/2009 3. pants ir jāinterpretē, ņemot vērā tā formulējumu, tā mērķus, kā arī sistēmu, kurā tas ietilpst (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Sanders* un *Huber*, C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 24. un 25. punkts).
- 29 No Regulas Nr. 4/2009 3. panta “Vispārēji noteikumi” formulējuma izriet, ka tajā ir noteikti vispārēji kritēriji jurisdikcijas piešķiršanai dalībvalstu tiesām, kuras lemj par uzturēšanas saistībām. Atšķirībā no atbilstošajām Briseles konvencijas normām, kuras Tiesa ir izskatījusi lietā, kurā tika pasludināts 2004. gada 15. janvāra spriedums *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21), minētajā 3. pantā nav ietverts nedz vispārējs princips, tāds kā atbildētāja domicila tiesas jurisdikcija, nedz atkāpes ietveroši noteikumi, kas ir jāinterpretē šauri, tādi kā tie, kas ir paredzēti šīs konvencijas 5. panta 2. punktā, bet gan daudzi vienāda ranga kritēriji, kas ir alternatīvi, kā par to liecina tas, ka pēc katra norādītā kritērija ir izmantots pretnostatījuma saiklis “vai” (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. septembris, R (Jurisdikcija lietā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām), C-468/18, EU:C:2019:666, 29. punkts).
- 30 Tādējādi Regulas Nr. 4/2009 3. pantā uzturlīdzekļu kreditoram, kas rīkojas kā prasītājs, ir dota iespēja celt prasību par uzturēšanas saistībām, pamatojoties uz dažādiem jurisdikcijas pamatiem, tostarp, vai nu atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesā atbilstoši šī 3. panta a) punktam, vai kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesā atbilstoši minētā panta b) punktam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. septembris, R (Jurisdikcija lietā par vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām), C-468/18, EU:C:2019:666, 30. un 31. punkts).
- 31 Tomēr, tā kā Regulas Nr. 4/2009 3. panta formulējumā nav norādīts, ka tā a) un b) punktā norādītajās tiesās ir jāvērsas uzturlīdzekļu kreditoram pašam, ar šo pantu, ja vien ir ievēroti šīs regulas mērķi un sistēma, nav aizliegts, ka prasību par uzturēšanas saistībām vienā vai otrā no šīm tiesām var iesniegt valsts iestāde, kas likumiskās cesijas ceļā ir pārņēmusi minētā kreditora tiesības.
- 32 Kā ir norādījusi gan iesniedzējtiesa, gan arī visas ieinteresētās personas šajā lietā, nedz Regulas Nr. 4/2009 mērķi, nedz arī sistēma nerada šķērslī tam, lai kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesai, piemērojot šīs regulas 3. panta b) punktu, būtu jurisdikcija izskatīt šādas valsts iestādes celtu prasību par uzturlīdzekļu saistībām.
- 33 Proti, pirmkārt, Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā minētās tiesas jurisdikcijas lemt par šo prasību atzišana atbilst ar šo regulu sasniedzamajiem mērķiem, starp kuriem, kā Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ir gan tuvums starp tiesu, kurai ir jurisdikcija, un uzturlīdzekļu kreditoru, gan arī minētās regulas 45. apsvērumā atgādinātais mērķis pēc iespējas atvieglot uzturlīdzekļu parādsaistību piedziņu pārrobežu situācijās (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Sanders* un *Huber*, C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 26., 28., 40. un 41. punkts, kā arī 2020. gada 4. jūnijs, FX (Iebildumi pret uzturlīdzekļu parādsaistību izpildi), C-41/19, EU:C:2020:425, 40. un 41. punkts).
- 34 It īpaši ar to, ka valsts iestādei, kas ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, tiktu dota iespēja vērsties šī kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesā, var tikt nodrošināta uzturlīdzekļu prasījumu atgūšanas efektivitāte pārrobežu situācijās; šim mērķim, savukārt, pretēji būtu tas, ja šādi valsts iestādei tiktu liegtas tiesības atsaukties uz alternatīviem jurisdikcijas kritērijiem, kas par labu prasītājam uzturlīdzekļu jomā Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktā ir paredzēti gan Eiropas Savienības teritorijā, gan arī – attiecīgajā gadījumā – tad, ja atbildētāja dzīvesvieta ir trešajā valstī.

- 35 Šajā ziņā it īpaši ir jānorāda – tāpat, kā to ir darījis ģenerālvokāts secinājumā 38. un 40. punktā, – tā kā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) punktu šo tiesību normu starptautiskās jurisdikcijas jomā piemērojamība nav pakļauta nosacījumam, lai atbildētāja domicils būtu kādā dalībvalstī, tad, ja valsts iestādei, kas ir pārņēmusi kreditora tiesības, nebūtu atļauts celt prasību pēdējā minētā pastāvīgās dzīvesvietas tiesā gadījumā, ja uzturlīdzekļu parādnieka domicils ir trešajā valstī, šai valsts iestādei ar ļoti lielu iespējamības pakāpi būtu jāistoeno sava prasība ārpus Savienības. Šī situācija, kā arī no tā izrietošās juridiskās un praktiskās grūtības, kuras ģenerālvokāts ir uzsvēris secinājumā 42. punktā, varētu apdraudēt uzturlīdzekļu prasījumu efektīvu atgūšanu.
- 36 Turklāt, ja tiktu atzīts, ka valsts iestāde, kas ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, varētu likumīgi vērsties Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā norādītajā tiesā, tas nekādi negrozītu pareizas tiesvedības mērķi, kas arī ir izvirzīts šajā regulā.
- 37 Šajā ziņā, kā Tiesa jau ir nospriedusi, šis mērķis ir jāaplūko nevis vienīgi no tiesu organizācijas optimizācijas skatpunkta, bet arī no lietas dalībnieku – neatkarīgi no tā, vai ir runa par prasītāju vai atbildētāju prasībā –, kuriem ir jābūt iespējai izmantot tostarp vienkāršotu vērsanos tiesā un paredzamus noteikumus par jurisdikciju, interešu skatpunkta (skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Sanders* un *Huber*, C-400/13 un C-408/13, EU:C:2014:2461, 29. punkts, kā arī 2020. gada 4. jūnijs, *FX* (Iebildumi pret uzturlīdzekļu parādsaistību izpildi), C-41/19, EU:C:2020:425, 40. punkts).
- 38 Uzturlīdzekļu kreditora tiesību nodošana par labu šādai valsts iestādei neietekmē nedz uzturlīdzekļu parādnieka intereses, nedz piemērojamo jurisdikcijas normu paredzamību, jo pēdējam minētajam jebkurā gadījumā ir jāreķinās ar to, ka tas tiks iesūdzēts vai nu savas pastāvīgās dzīvesvietas tiesā, vai nu kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesā.
- 39 Otrkārt, tas, ka valsts iestādei, kura likumiskās cesijas ceļā ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, ir atļauts vērsties pēdējā minētā pastāvīgās dzīvesvietas tiesā, atbilst arī Regulas Nr. 4/2009 sistēmai, kā arī tās struktūrai, kā tas it īpaši ir atspoguļots tās 14. apsvērumā.
- 40 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 4/2009 64. pantā ir tieši paredzēta valsts iestādes kā prasītājas iesaistīšanās, kas rīkojas tādas personas vārdā, kam pienākas uzturēšanas līdzekļi vai kam jāatlīdzina uzturēšanas līdzekļu vietā saņemti maksājumi. Tādējādi saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 64. panta 1. punktu šāda iestāde saistībā ar pieteikumu, kura mērķis ir nolēmumu atzīšana, izpildāmības pasludināšana vai izpilde, ir iekļauta jēdziena “kreditors” definīcijā; saskaņā ar minētās regulas 2. panta 1. punkta 10) apakšpunktu ar šo jēdzienu principā apzīmē tikai fizisku personu, kurai uzturlīdzekļi pienākas vai kura tos pieprasa. Turklāt un jo īpaši šīs pašas regulas 64. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka šī valsts iestāde var censties panākt atzīšanu un izpildāmības pasludināšanu vai prasīt izpildīt nolēmumu, kas ir pieņemts par parādnieku pēc valsts iestādes prasības atlīdzināt maksājumus, kas ir izmaksāti uzturēšanas līdzekļu vietā.
- 41 Šī tiesību norma nozīmē, ka šādai valsts iestādei iepriekš ir bijusi iespēja vērsties saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktu izraudzītajā tiesā, lai tā varētu pieņemt lēmumu uzturēšanas saistību lietās minētās regulas 2. panta 1. punkta 1. apakšpunkta izpratnē.
- 42 No visām iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka, lai gan valsts iestāde, kas likumiskās cesijas ceļā ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, pati nevar atsaukties uz “kreditora” statusu, lai konstatētu uzturēšanas saistību esamību, tai tomēr šajā ziņā ir jābūt iespējai saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktu vērsties uzturlīdzekļu kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesā, kurai ir jurisdikcija. Tiklīdz šī tiesa ir pieņēmusi nolēmumu izcelsmes valstī, šādai valsts iestādei, piemērojot minētās regulas 64. panta noteikumus, būs tiesības uz kreditora statusa atzīšanu saistībā ar – attiecīgajā gadījumā – pieteikumu par šī nolēmuma atzīšanu, izpildāmības pasludināšanu vai izpildi saņēmējā valstī.

- 43 Visbeidzot, atzīšana, ka valsts iestādei, kura ir pārņēmusi uzturlīdzekļu kreditora tiesības, ir iespēja atsaukties uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā paredzēto jurisdikciju, atbilst arī Hāgas protokolam, uz kuru šīs regulas 15. pantā ir paredzēta atsauce saistībā ar uzturēšanas saistībām piemērojamo tiesību aktu noteikšanu. Proti, tā kā, no vienas puses, šī protokola 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka uzturēšanas saistības principā reglamentē uzturlīdzekļu kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti un, no otras puses, minētā protokola 10. pantā, kas ir pārņemts ar minētās regulas 64. panta 2. punktu, ir paredzēts, ka publiskas struktūras tiesības prasīt atlīdzināt pabalstu, kas kreditoram izmaksāts uzturēšanas līdzekļu vietā, reglamentē šai struktūrai piemērojamie tiesību akti, šāda iespēja lielākajā daļā gadījumu, kas ir tie gadījumi, kuros valsts iestādes atrašanās vieta un kreditora pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vienā un tajā pašā dalībvalstī, ļauj nodrošināt saskaņotību starp jurisdikcijas noteikšanas noteikumiem un noteikumiem, kas attiecas uz piemērojamām materiālajām tiesībām, un tas ir labvēlīgi lietu uzturlīdzekļu saistību jomā noregulēšanai.
- 44 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka valsts iestāde, kas, ceļot regresa prasību, vēlas atgūt summas, kuras kā uzturlīdzekļi ir samaksātas uzturlīdzekļu kreditoram, kura tiesības attiecībā pret uzturlīdzekļu parādnieku tā ir pārņēmusi likumiskās cesijas ceļā, var pamatoti atsaukties uz Regulas Nr. 4/2009 3. panta b) punktā paredzēto minētā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas jurisdikciju.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 45 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Valsts iestāde, kas, ceļot regresa prasību, vēlas atgūt summas, kuras kā uzturlīdzekļi ir samaksātas uzturlīdzekļu kreditoram, kura tiesības attiecībā pret uzturlīdzekļu parādnieku tā ir pārņēmusi likumiskās cesijas ceļā, var pamatoti atsaukties uz Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 3. panta b) punktā paredzēto minētā kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesas jurisdikciju.

[Paraksti]